

mile maneovski

MOJA PESMA

*Ja, vodenasti kosač
imam planinu u kući
govorim sa zvezdama svuda u krugu
dajem
vitamine vazдушnim crtačima
inekcije kamenitim prugašima
moje je telo kroz najživlje svetlosti
išarano pistama,
ja, aerodrom insekata
zauszet sam ispitivanjima
krvnih zrnaca trava*

*Ja, iskričavi bokser
imam more u sobi
i obnavljam
njegovu floru i faunu
na severnom polu*

*Ja, vetrogonjast fudbaler
imam jezero u glavi
u svadi sam sa njegovim izvorima*

*Ja, peskoviti kopač
imam reku u krevetu
moj san
izmišlja mamce za okean
rušim obale za vreme plime*

*Ja, vodenasti vetar
Ja, iskričavi kamen
Ja, vetrogonjasta voda
Ja, peskoviti nož
imam razbojnika u kući
pticu u sobi
bumbara u glavi
delfina u krevetu
a još malo
i sav vodeni svemir*

SUBOTA

*Jeleni i srne igraju žmurke
aprilska konjica otvara putoljke
jedna lama mi poklanja svoju kožu
iz grla kamena teče jorgovan
gorim plavim sabljama
tvoj zlatolet
pravi ringišpil od leptira
kaktusi mi lome prste
a ja te zovem prolećem*

*Pčela te vrebala na zlatovrhu
iz kraljevstva palmi
dolazi zemljogor, proslilac mesečev
sunce te sakriva u odeću duge
a mene vodonosu voća
maj šalje u ludilo drveća
na planinu*

*Zdralovi nagoveštavaju zvezdanu bujicu
tvoja godina započinje avgustom
kojim se otvara branje svitanja*

*Zlatokradice šire vodoskok od pomorandži
sunderoberači oblače mramornu kožu
Medena Rosa dariva te istokom
jasminova ptica sa južnog vidika
kljuje te po kolenima
iz raspadanja sunca rada se reka*

*U meni je avgust samo na vrhu jezika
roda mi savija gnezdo na glavi
visoravan te izabira
za kraljicu zvezda*

*Morska me školjka zatvara sa biserima
predosećam plavetnilo
moj vetrolom galopira ludo
ka zlatolomu na ognjenoj planini
jer tamo je moj zvezdopoj
tamo je moj zvezdopoj
tamo je moj zvezdopoj*

Sa makedonskog preveo
Vlada UROSEVIC

Mile MANEVSKE pripada mlađoj generaciji makedonske poezije. Rodjen je 1937. godine. Student je jugoslovenske književnosti na Filozofskom fakultetu u Skoplju. Za štampu ima pripremljenu zbirku pesama „Zemlje krvi“.

PO PODNE ČITAJUĆI »PRE PODNE« OSKARA DAVIČA

Pred nama je delo jedne velike pesničke slobode a velike pesničke tajne. Istovremeno jednog rođenja, jednog starta, jednog iskušenja, jednog uzbuđenja! Oskar Davičo ne prestaje da antidogmatično interveniše u oblasti poezije, u oblasti njene neusamljenosti čak i kad je afektirano usamljena, u istoriji poezije, čak i kad ona neće da se služi sredstvima književne istorije. Ne jednom pokrenuta su sva ova pitanja, sve ove muke koje nam Oskar Davičo donosi u svojoj knjizi. Pa ipak, drugi su hteli da se nadmudruju, treći su hteli da mistifikuju, četvrti su hteli da formulišu, peti su hteli da ocene... i tako redom do onih koji su bili deveta na svijetu. Jer, kod nas se, izgleda o fudbalu i poeziji, literaturi, može imati i „demokratsko“ mišljenje, pa nije čudo što se za nju brinu i oni koji imaju vosak u ušima i knedlu u grlu! Oskar Davičo, uvek u kvalitetu poetskih pitanja, uvek u prepodnevnom skoku prema još neregulisanom

Davičo će se poslužiti argoom i svetogrdjem ako to bude potrebno da se poeziji vrati nevinost i savremenost!

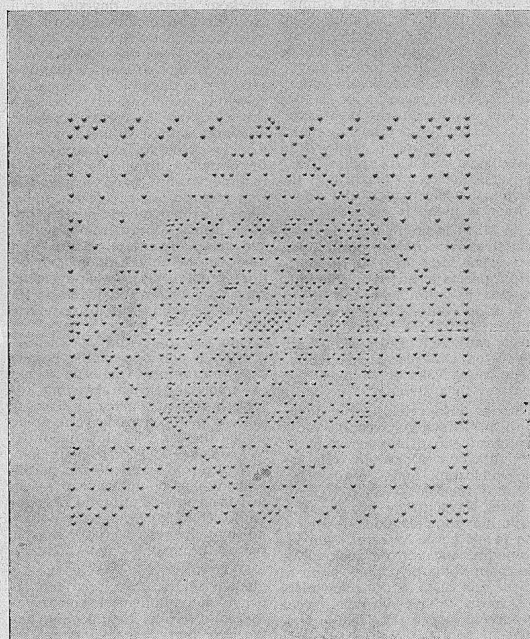
Dabome, pesnički eseji o poeziji, koji su jedna vrsta uzbuđujuće davičovske reintegracije. zahtevaju pripremljenog i dobrovoljnog čitaoca. Lukavstvo, koje imaju zdravorazumski esejisti, Oskar Davičo ne upotrebljava. Takođe on se ne služi sazvučenjem citata i polumišljenja da bi ubeđivao čitaoca koji hoće pravilnosti da uživaju u rečenom iskustvu. Cinjenica da jedan pesnik govori silovito i uzbuđeno, da govori otvoreno i razgoljeno nikako ne znači publicističku arogantnost — kao što se to prebacuje pesniku iz zaknedljenih i zavostanjenih grla. Tempo kojim Oskar Davičo govori i piše svakako ne ide u domen one književne korektnosti koja je našoj književnoj teoriji i praksi vazda odmeravala korak po porak, a ne pravo i pravdu da se napreduje onoliko koliko pojedinačno može u svojim radnim naslovima

sa Brankom Radičevićem, Lazom Kostićem, Tinom Ujevićem, Rastkom Petrovićem, no i jedan od „zvaničnih“ njihovih naslednika.

Pored toga, Oskar Davičo, neguje žestoku ekspresiju kao granu svoje intuicije i polemiku kao preventivu velikog poetskog bogatstva. Otuda toliko primljenih i zadatih udaraca u ringu koji munjevitno meša razneženu materiju i razdražljivu anatomiju pesme. Otuda fiziološko osećanje reči, energije i pepela, istovremeno. Njegovo iskustvo je i pored svih aluzija na nedohvatljivost uvek dubokog izraza, na nepoznate slojeve verbalnog smisla, veoma pozitivno i tako prevazilazi i svoj nemir i svoje traganje. Po tome Davičo podseća na Marka Ristića, iako je kao stvaralac situiran u jednu vrstu žestokog romantičarskog izražavanja koje je verbalno spontano i životno nespolkajno do granica što su do sada bile samo delimično i delimično tajno diskutovane na našem jeziku. Baš zato ovakva esejistika, okružena samim stvaralaštvom pa i krizama njegovim, obestvaruje sve ono što mu se pripisivalo kao teret škole ili luksuzni amblem pravca (prigovori da je Oskar Davičo povampirio nadrealizam samo su providni ataci na integralno pesničko iskustvo koje on ima!) oporavdavaju nadu koju je nadrealizam polagao u njega, u njegovu pesničku prevazilazeću perspektivu. Oskar Davičo je svojom poetskom voljom opravdao i nadu filozofiju one humanosti koja se neiscrpno iscrpljuje u njegovom zrenjanimski romantičarskom kontinuitetu, što, s druge strane nije smetalo osebnom erotskom iracionalizmu Flore, ni racionalnoj a suncima ispunjenoj i plakatski nevinom Višnji za zidom, bogatstva asocijacija i životnog emitovanja poeme Adamila i svih njegovih romana čija se materijalnost prožima neposrednom pesničkom vokacijom. Put od ortodoksnog pubertetskog nadrealizma do moderne pučke fantastike u kojoj se Vuk Ršavac javlja kao čudo retorike, topla je staza iskušenja iskustava što niti su sebi na niti slučajna, iako su već dugo okružena neprijateljima zadržanih rovova u kojima se građanski „belcanto“ meša sa nacionalnom mistikom, anglosaksonskim trilerima i drugim potocima modernističkog pevanja.

Osetio sam se obaveznim da o ovoj prividno maloj i delimično radnoj knjizi progovorim ozbiljnije. Ali ona ima u sebi i jedno netraženo, nesugetno lukavstvo pesnika da ne govori samo svojom materijom nego i svojom osnovnom strasću. Ona je pisana kao što su pisane i tolike pesme. U času, u trenutku kada se borbava za smisao poezije pasionirano udruživala sa borbom za jedan dublji i snažniji smisao života. Progresa, nade. Knjiga-eseja *Pre podne* ima nešto od bezazlenosti pesnika koji počinju i koji uobražavaju da otkrivaju tajne do sada nepoznate, i nešto od dijalektične odgovornosti za sve što tako prethodi stihu i pesničkom izrazu uopšte. Valja naglasiti i to da Oskar Davičo na poprištu poezije, ove današnje, savremene, o čijoj se krizi govori sa toliko spoljnih aduta, ne otvara pamicu ni protiv potrošača ni protiv sudija pesničkog literarnog dela, jer i on je ona stranka i onaj pesnik koji ne izbegava, koji ne može izbeći pamicu današnjeg književnog trenutka; i koji veruje, plahovito i emotivno da je moguć jedan dublji jezik budućeg sporazumevanja. Oskar Davičo nikada nije govorio „o pravilima poezije pa je ponekad zaista suviše tražiti od njega da se ponaša po pravilima igre po modne ili oportunističke u bilo kojem literarnom okviru...“

Miloslav MIRKOVIĆ

rudolf kämmer

br. II

i neiskazanom, baš zato nije ljubomorni privatnik poezije već čestiti nadničar svi njenih iskušenja, u jednom neodomaćem domaćem smislu i u jednom funkcionalnom internacionalnom gradu. Nije li on zapisao onu jezgrovitu, lulu i gordu istovremeno, opasku: „Pesma — to biti svoj ili ne biti — jedna je od potvrda univerzalnosti konkretnog. Ona ne ugrožava suverenost pojedinca i kad mu u izvesnoj meri ukida deo nezavisnosti. Cena je to prisustva. Posledica pristupačnosti: pustinja ne pevaju već čovek.“

Svoje eseje Oskar Davičo piše kao duboku konsultaciju i svoj uzbuđenja i svojih uđenja. On hoće da objasni tajnu i genezu pesničkog iskustva, on hoće i ume da brani poeziju kao univerzalnost konkretnog. Baš zato njegovi eseji nisu eruditski i neodslatni, nemaju šarm časkanja i amorfne intelektualne dosade. Pesnik se s procesima književnog rada suočava u jednoj napetosti i gotovo fizičkoj poziciji, pa otuda ne daje mnogo na sistematičnost iskustva, na dogmatičnost i sintetičnost pesničkih izvesnosti. Eksplozivna kao priroda, veliki dar i veliko srce, nepokolebljiv stvaralac i nesebičan vlasnik svih sredstava poezije, Oskar

i svojim beskrajinostima. Eseji *Pre podne* jedna su etička estetika koja se ne sakriva nego se podmladjuje u rečima. Koja se obogaćuje a ne podmićuje svojim dubokim ljudskim materijalom!

Okolnost da se druga knjiga eseja Oskara Daviča (prva, *Poezija i otpor*, 1952. godine) pojavljuju je u času kada se tako uzbuđljivo i uzbuđeno diskutuje egzistencija i socijalna mera poezije, odgovara strogosti postavljenih pitanja i spletu pesničkih struktura koje smo imali, koje imamo. Veliko moralno angažovanje, koje se kao sveža voda protiče čak i kroz one tekstove što su više rezultat radnog raspoloženja nego analize samog pesnika, takodje je sastojak dovoljnosti i autonomnog iskustva. Pesnik nagonilava opite i traganja, otpore i juriše ali i doslovne odgovornosti koje idu do hipotetičnog borbenog stava do neprenosive još suštine. Ima časova kada nas napuštaju sve šeme, sva iskustva, svi kladovi i pokreti, svi rečnici i modeli, i kada dostojanstvo iracionalnosti goni na novu racionalnost, kad nijedna formalna nesličnost pesniku daje uzbuđljivu sličnost sa prošlim pesničkim sudbinama; u toj meri pesničke društvene partenogeneze Oskar Davičo uspostavlja trajnije veze